

Hanketoiminnasta nousee valta

Ei ole yhdentekevää, ketkä käyttävät valtaa ruohonjuuritasolla. Työväen Sivistysliitto nostaa työväen itsensä ajamaan asiaansa, kirjoittaa Aikamerkin uusi päätoimittaja Ilkka Vuorikuru Näkökulmassa.

Työväen Sivistysliitossa on käynnissä useita hankkeita, joilla pyritään vastaamaan erilaisiin ajankohtaisiin haasteisiin. Toiminnan tavoitteena on kuunnella jäsenjärjestöjen tarpeita ja synnyttää aktiivisia verkostoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankkeita koordinoi Työväen Sivistysliiton hiljattain viisi vuotta täyttänyt Hankekeskus. Tyypillisesti TSL:n hankkeet kehittävät työelämään tai kulttuuriin liittyviä uudenlaisia palveluja tai toimintamalleja. Hankkeita rahoitetaan eri lähteistä, ja yksittäinen hanke kestää yleensä vuoden tai kaksi. Mutta mikä on toiminnan syvempi merkitys?

Poliittinen valta voidaan joskus määritellä kykynä mobilisoida yhteiskunnan eri toimijoita erilaisten julkisten ongelmien ympärille. 2000-luvulla onkin alettu puhua uusista yhteiskunnallisista liikkeistä, jotka nousevat arjen kysymyksistä, mutta saattavat kasvaa paikallisesta ilmiöstä kansainväliseksi liikkeeksi. Maailmaa ei enää nähdä johdettavan ylhäältä eikä samaan aikaan 1900-luvulta tuttu kaksinapainen politiikkakaan taida enää olla mahdollista.

HANKKEISSA ON TYILIÄ

Miten arkiselta kuulostava hanketoiminta siis liittyy suuriin yhteiskunnallisiin ilmiöihin? Voiko hanketyö olla yhtä trendikästä kuin vaikkapa aktivismi jonkin yhteiskunnallisen ilmiön eteen?

Miksipä ei. Ainakin aktivismilla ja hanketoiminnalla on paljon yhtymäkohtia. Molemmissa pieni joukko aktiiveja pyrkii kehittämään uusia ja kokeilevia toimintatapoja. Varmuutta tuloksesta ei ole, mutta tieto muutostarpeesta on todellinen. Toiminta on verkostomaista, ihmisläheistä ja usein siihen sisältyy runsaasti suurten institutionaalisten toimijoiden vakuuttelua siitä, miksi hanke on tärkeä ja mitä hyvää se tuo maailmaan.

Uudenlaiset otteet näkyvät myös toimintatavoissa. Startupmaailmasta tai erilaisten yhden asian liikkeiden tempauksista on hankemaailmaan haettu mallia milloin minkäkin popup-tilaisuuden tai käyttäjälähtöisten kehittämistyöpajojen muodossa.

2000-luvun aktivismin hengessä näyttäisikin siltä, että toimijuus ohittaa byrokratian. Samasta syystä perinteiset toimijat notkistavat luutuneita toimintamallejaan kopioimalla pienempien ja ketterämpien liikkeiden toimintamalleja.

Parhaimmillaan hanketoiminta muistuttaa tavoitteellista ja arvojen johtamaa aktivismia. Se tarkoittaa samalla sitä, että hanketyössä käytetään valtaa ruohonjuuritasolla: hyvä hanke luo toimijuutta ja synnyttää pysyviä tuloksia.

HANKEVALTA

Kyse ei ole puoluepoliittisesta vallasta vaan yksilöiden toimijuuden vahvistamisesta arjessa ja työelämässä. Onnistunut hanke sitookin yhteen eritasoisia toimijoita: työntekijöitä ja työnantajia, tutkimuslaitoksia ja ammattiliittoja tai vaikkapa maahanmuuttajajärjestöjä ja kuntatoimijoita.

TSL:n Kriisituki alueilla -hanke kannattelee koronakriisin takia lomautettuja ja auttaa heitä takaisin työelämään. Uraohjausta työpaikalla -hanke vahvistaa työssä olevien osaamista ja siten ylläpitää kykyä osallistua työelämään. Kansainvälinen Empowering Migrants for Employment -hanke sen sijaan kokoaa hyviä käytäntöjä maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen ja työllistymiseen eri maissa. Tulevaisuuden vaikuttajat -projektissa aktivoidaan nuoria osallistumaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Monet julkiset palvelut ovat saaneet alkunsa projekteina, joissa on lähdetty kehittämään uudenlaista toimintamallia. Ne ovat usein näyttäneet paperilla hieman tylsiltä, mutta useimpien hankkeiden käännteistä saisi jännärin käsikirjoituksen jos toisenkin.

TOIMINTA OHITTAA VANHAN VALLAN

Kun politiikkaa tehdään ruohonjuuritasolla, se on usein vastakkainen kokonaisvaltaiselle ja jopa varovaiselle toimintatavalle, jotka ovat tyypillisiä vakiintuneille puolueille tai muille vanhoille toimijoille. Tämä on ymmärrettävää, sillä onnistuakseen hankkeen on otettava riskejä ja toisaalta sen epäonnistuessa, tuhot jäävät pieniksi.

Työväen sivistysliiton ei tarvitse kopioida kaikkea, omasta kansanliikehistoriasta löytyy paljon ammentamista nykypäivään. Hanketyö mahdollistaa uudenlaisen vaikuttamistyön, joka tarjoaa jännittävän jatkumon sille työlle, jota TSL on työväenliikkeelle tehnyt perustamisestaan saakka:

vastata ihmisten henkisestä, sivistyksellisestä ja tiedollisesta kasvusta. Tieto on valtaa ja niin edelleen.

RUOHONJUURITASON RATKAISUJA

Kun vallasta puhutaan näin kauniisti, niin on valitettavasti puhuttava myös vallankäyttäjistä. Siinä, missä perinteinen poliittinen toimija pyrkii edelleen teitittelemään ja erottautumaan jonkinlaisena yhteiskunnallisena asiantuntijana, moderni kansasta lähtevä valta kulkee tukka takussa ja keskivartalolihavuuden kanssa kamppaillen.

Siinä, missä perinteinen poliittinen toimija pyrkii artikuloimaan viestinsä erilaisille yleisöille, todellinen moderni vallankäyttäjä toimii kultaista sääntöä mukaillen, tehden sen, minkä itsekin haluaisi itselleen tehtävän.

Juuri siitä syystä ei ole aivan yhdentekevää, ketkä tarttuvat näihin ruohonjuuritason haasteisiin. Kansan nimissä kun on tapana oikeuttaa monenlaisia poliittisia ohjelmia. Työväen sivistysliitto nostaa työväen itsensä ajamaan asiaansa eikä jätä omien asioiden hoitoa ylhäältä tulevan hyväntahtoisuuden varaan.

Hankkeita ei voi johtaa niin kuin yhdenasian liikkeitä. Hankkeille on elintärkeää koota monipuolinen osallistujajoukko toteuttamaan uudenlaisia malleja. Jos kehitetään työelämää, on mukaan saatava niin työnantajat kuin työntekijät. Kulttuuriakaan ei voi rajata vain yhdenlaiselle yleisölle.

Onkin tärkeä, että järjestötoimijat luovat osallistavia ja innostavia puitteita, joita pitkin työ arjen ongelmien ratkaisemiseksi voi kulkeutua laajempaan viitekehukseen.

Työväen Sivistysliiton hanketoiminta tuo vallan ja sivistyksen työväen keskuuteen ja pyrkii siihen, että toiminta käynnistyy ja sitä ylläpidetään sieltä. Hankkeiden ja vapaan sivistystyön keinoin edistetään demokraattista ja tasa-arvoista yhteiskuntaa vahvistamalla kaikkien kykyä osallistua ja kykyä käyttää ääntään.

Ilkka Vuorikuru

Kirjoittaja aloittaa Aikamerkin päätoimittajana 1.7.2020